GENERALINIO ADVOKATO
PEDRO CRUZ VILLALÓN IŠVADA,
pateikta 2014 m. kovo 6 d.[1]

Byla C-335/12

Europos Komisija
prieš
Portugalijos Respubliką

(Komisijos ieškinys Portugalijos Respublikai dėl įsipareigojimų neįvykdymo)

„Nuosavi ištekliai — Importo muitų išieškojimas a posteriori — Valstybių narių finansinė atsakomybė — Neeksportuoto cukraus atsargų perteklius“

1. Nagrinėjant Komisijos pateiktą kaltinimą Portugalijos Respublikai dėl įsipareigojimų neįvykdymo, susijusį su įmokų už neeksportuotą cukraus atsargų perteklių po šios valstybės narės įstojimo pervedimu, kyla klausimas dėl muito mokesčių už tą perteklių teisinio pobūdžio. Taigi Teisingumo Teismas turėtų priimti sprendimą dėl šių finansinių išteklių, kuriuos Komisija, priešingai nei Portugalijos Respublika, laiko Sąjungos „nuosavais ištekliais“, kvalifikavimo.

2. Jeigu Teisingumo Teismas nuspręstų, kad, kaip teigsiu šioje išvadoje, tai yra nuosavi ištekliai, tuomet reikės išsiaiškinti, ar Portugalijos Respublika rūpestingai vykdė pareigą susigrąžinti tuo tikslu mokėtiną sumą, ar, priešingai, galiausiai turi prisiimti atsakomybę Sąjungai ir sumokėti nesusigrąžintą sumą.

I – **Teisinis pagrindas**

A – *Aktas dėl Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos stojimo sąlygų ir Sutarčių pritaikomųjų pataisų*[2]

3. Stojimo akto 254 straipsnyje nustatyta:

„Bet kokias produkto atsargas 1986 m. kovo 1 d. esančias laisvoje apyvartoje Portugalijos teritorijoje ir viršijančias kiekį, kurį būtų galima laikyti įprastinėmis perkeliamosiomis atsargomis, Portugalijos Respublika turi pašalinti savo sąskaita laikydamasi Bendrijos teisėje nustatytų procedūrų ir per 258 straipsnyje nurodytomis sąlygomis nustatytinus terminus. Kiekvienam produktui taikoma įprastinių perkeliamųjų atsargų sąvoka nustatoma atsižvelgiant į kriterijus ir tikslus, būdingus kiekvienam rinkos organizavimui.

<…>.“

1 — Originalo kalba: ispanų.

2 — OL L 302, 1985, p. 23. Toliau – Stojimo aktas.

4. Pagal Stojimo akto 371 straipsnio 1 dalį „1970 m. balandžio 21 d. sprendimas dėl valstybių narių finansinių įnašų pakeitimo bendrijų nuosavais ištekliais <...> taikomas laikantis 372 ir 375 straipsnių nuostatų“.

5. Pagal Stojimo akto 372 straipsnio pirmą dalį „pajamos, vadinamos 1970 m. balandžio 21 d. sprendimo 2 straipsnio pirmos dalies a punkte vartojamu terminu “žemės ūkio produktų išlyginamieji mokesčiai“, taip pat apima pajamas iš bet kokių importo mokesčių, nustatytų sandoriuose tarp Portugalijos ir kitų valstybių narių ir tarp Portugalijos ir trečiųjų šalių <...>“.

B – *Sprendimas 85/257/EEB, Euratomas*[3]

6. Sprendimo 85/257 2 straipsnio pirmojoje pastraipoje nustatyta:

„Pajamos, gautos kaip:

a) išlyginamieji mokesčiai, priemokos, priedai arba kompensacinės sumos, papildomos sumos arba koeficientai ir kiti mokesčiai, kuriuos nustato arba nustatys Bendrijų institucijos prekybai su valstybėmis, kurios nėra narės, pagal bendrąją žemės ūkio politiką, taip pat įmokos ir kiti mokesčiai, numatyti pagal bendrąjį cukraus rinkos organizavimą;

b) bendrojo muitų tarifo muitai ir kiti muitai, kuriuos nustato arba nustatys Bendrijų institucijos prekybai su valstybėmis, kurios nėra narės,

yra nuosavi ištekliai, įtraukiami į Bendrijų biudžetą.“

7. Sprendimo Nr. 85/257 7 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„2 ir 3 straipsniuose nurodytus Bendrijos išteklius valstybės narės renka pagal nacionalinių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatas, kurios šiuo tikslu prireikus turi būti keičiamos. Valstybės narės šiuos išteklius perduoda Komisijai.“

C – *Reglamentas Nr. 1697/79/EEB*[4]

8. Reglamento Nr. 1697/79 1 straipsnyje nustatyta:

„1. Šiuo reglamentu nustatomos sąlygos, kurioms esant kompetentingos institucijos išieško dėl bet kurios priežasties iš asmens, privalančio sumokėti importo ar eksporto muitus už prekes, deklaruotas muitinės procedūrai, sąlygojančiai prievolės sumokėti tokius muitus atsiradimą, nepareikalautus muitus išleidus prekes.

2. Šiame reglamente vartojamos tokios sąvokų apibrėžtys:

a) „importo muitai“ – tai muitai ir jiems lygiaverčio poveikio privalomieji mokėjimai, taip pat žemės ūkio produktų išlyginamieji mokesčiai ir kiti importo mokėjimai, nustatyti pagal bendrąją žemės ūkio politiką arba konkrečiomis priemonėmis, pagal Sutarties 235 straipsnį taikomomis tam tikriems perdirbtiems žemės ūkio produktams;

<…>

3 — 1985 m. gegužės 7 d. Tarybos sprendimas dėl Bendrijos nuosavų išteklių sistemos (OL L 128, p. 15).

4 — 1979 m. liepos 24 d. Tarybos reglamentas dėl importo arba eksporto muitų, nepareikalautų iš asmens, privalančio juos sumokėti už prekes, kurioms įforminta muitinės procedūra, sąlygojanti prievolės sumokėti tokius muitus atsiradimą, išieškojimo išleidus prekes (OL L 197, p. 1).

c) „įtraukimas į apskaitą“ – administracinis aktas, kuriuo atitinkamai nustatoma <...> importo ar eksporto muitųsuma;

d) „skola muitinei“ – tai fizinio ar juridinio asmens pareiga sumokėti importo ar eksporto muitus, <...> taikomus šiais muitais apmokestinamoms prekėms.“

9. Reglamento Nr. 1697/79 2 straipsnyje nustatyta:

„1. Jeigu kompetentingos institucijos nustato, kad visa ar dalis teisiškai privalomos sumokėti importo ar eksporto muitų sumos už prekes, deklaruotas muitinės procedūrai, sąlygojančiai prievolės sumokėti tokius muitus atsiradimą, nebuvo pareikalauta iš asmens, privalančio sumokėti šią pinigų sumą, jos pradeda nesurinktų muitų išieškojimą.

Tačiau toks išieškojimas negali būti pradedamas pasibaigus trejų metų laikotarpiui nuo pradinės iš asmens, privalančio sumokėti muitus, pareikalautos pinigų sumos įtraukimo į apskaitą dienos arba, jeigu pinigų suma nebuvo įtraukta į apskaitą, nuo skolos muitinei, susijusios su tam tikromis prekėmis, atsiradimo dienos.

2. 1 dalyje nurodytas išieškojimas pradedamas pranešant atitinkamam asmeniui apie importo ar eksporto muitų sumą, kurią jis privalo sumokėti.“

D – *Reglamentas Nr. 3771/85/EEB*[5]

10. Pagal Reglamento Nr. 3771/85 1 straipsnį juo „nustatomos bendros Stojimo akto 254 straipsnio įgyvendinimo taisyklės“.

11. Pagal to paties reglamento 3 straipsnio 1 dalies b punktą „laisvoje apyvartoje Portugalijos teritorijoje <...> esančiais produktais laikomi importuoti į Portugaliją produktai <...>, kuriems Portugalijoje buvo atlikti visi muitinės formalumai, sumokėti mokėtini muito mokesčiai arba lygiaverčio poveikio mokėjimai, jei šiems produktams nebuvo taikytas visiškas arba dalinis atleidimas nuo tokių muitų ir mokesčių“.

12. Reglamento (EB) Nr. 3771/85 8 straipsnyje nustatyta:

„1. Išsamios šio Reglamento taikymo taisyklės priimamos 1966 m. rugsėjo 22 d. Tarybos Reglamento (EB) Nr. 136/66 dėl bendro aliejaus ir riebalų rinkos organizavimo[6] 38 straipsnyje arba atskirais atvejais – atitinkamuose kitų reglamentų dėl bendro žemės ūkio rinkos organizavimo straipsniuose nustatyta tvarka.

2. 1 dalyje nurodytos išsamios taisyklės visų pirma turi būti susijusios su:

<…>

d) produkcijos pertekliaus realizavimo tvarka.

3. 1 dalyje nurodytose išsamiose taisyklėse gali būti numatyta:

<…>

5 — 1985 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentas dėl Portugalijoje esančių žemės ūkio produktų atsargų (OL L 362, p. 21).

6 — OL L 172, p. 3025; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 1 t., p. 77.

c) apmokestinimas tuo atveju, jei suinteresuotas asmuo nesilaiko produkcijos pertekliaus realizavimo tvarkos.“

E – *Reglamentas Nr. 579/86/EEB*[7]

13. Reglamento Nr. 579/86 antroje konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „dėl spekuliavimo cukrumi <...> grėsmės naujosiose valstybėse narėse reikėtų įtvirtinti nuostatas dėl Ispanijoje ir Portugalijoje 1986 m. kovo 1 d. esančių atsargų“.

14. To paties reglamento šeštoje konstatuojamojoje dalyje teigiama, kad „kiekis, kuris viršija įprastinių perkeliamų atsargų kiekį <…> ir kuris nebuvo eksportuotas iki nustatytos datos ir todėl nebuvo pašalintas iš rinkos, turi būti laikomas realizuotu Bendrijos vidaus rinkoje ir prilyginamas kiekiui, importuotam iš trečiųjų šalių; <…> tokiomis aplinkybėmis reikėtų tinkamai užtikrinti, kad mokesčio dydis prilygtų atitinkamo produkto importo muitui, galiojančiam paskutinę eksporto termino dieną <…>“.

15. To paties reglamento aštuntoje konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „gero cukraus rinkų valdymo sumetimais reikia numatyti, kad naujosios valstybės narės praneštų apie į apskaitą įtrauktų atsargų dydį ir kiekius, kurie laikomi realizuotais vidaus rinkoje“.

16. Reglamento (EB) Nr. 579/86 3 straipsnyje nustatyta:

„1. Kiekviena nauja valstybė narė suskaičiuoja savo cukraus <...> atsargas, esančias laisvoje apyvartoje atitinkamose teritorijose 1986 m. kovo 1 d. 00.00 val.

2. Taikant 1 dalį, bet kuris asmuo, 1986 m. kovo 13 d. 00.00 val. laisvoje apyvartoje bet kokiu pagrindu turintis bent 3 000 kg cukraus <…>, iki 1986 m. kovo 13 d. privalo jį deklaruoti kompetentingoms institucijoms.

<…>“

17. Reglamento Nr. 579/86 4 straipsnyje nustatyta:

„1. Jei cukraus <...> atsargų kiekis <...> naujojoje valstybėje narėje viršija nustatytą <...> kiekį, ši valstybė narė turi užtikrinti, kad įtraukto į apskaitą ir nustatyto kiekio skirtumui prilygstantis kiekis būtų eksportuotas iš Bendrijos iki 1987 m. sausio 1 d.[8] <…>. Kalbant apie Portugaliją, laikantis pirmosios pastraipos nuostatų, cukraus atsargos įtraukiamos į apskaitą ir eksportuotino cukraus kiekis nustatomas atskirai autonominiams Azorų ir Madeiros regionams ir kitiems Portugalijos regionams.

2. Kiekiai, kurie bus eksportuojami pagal 1 dalį:

<…>

c) nagrinėjamas produktas turi būti eksportuotas iki 1987 m. liepos 1 d. iš naujosios valstybės narės teritorijos, kurioje atsargos nustatytos pagal 1 dalį, ir produktas turi būti išgabentas iš Bendrijos geografinės teritorijos iki tos datos.“[9]

7 — 1986 m. vasario 28 d. Komisijos reglamentas, kuriuo nustatomos išsamios taisyklės, susijusios su Ispanijoje ir Portugalijoje 1986 m. kovo 1 d. esančių cukraus sektoriaus produktų atsargomis (OL L 57, p. 21)

8 — 1986 m. spalio 31 d. Komisijos reglamentu (EEB) Nr. 3332/86, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EEB) Nr. 579/86, kuriuo nustatomos išsamios taisyklės, susijusios su Ispanijoje ir Portugalijoje 1986 m. kovo 1 d. esančių cukraus sektoriaus produktų atsargomis (OL L 306, p. 37); Portugalijos atveju ši data pakeista į 1987 m. liepos 1 d.

9 — Reglamentu Nr. 3332/86 Portugalijai nustatyta 1987 m. liepos 1 d. data.

18. Pagal to paties reglamento 5 straipsnį:

„1. Išskyrus nenugalimos jėgos (*force majeure*) atvejus, eksportą įrodantys dokumentai <…> turi būti pateikti iki 1987 m. kovo 1 d.[10] pateikiant:

a) eksporto sertifikatus, <…> išduotus atitinkamos naujosios valstybės narės kompetentingos institucijos;

b) Reglamento (EEB) Nr. 3183/80[11] 30 ir 31 straipsniuose nurodytus atitinkamus dokumentus, kurie yra būtini užstatui grąžinti.

2. Jei 1 dalyje nurodyti eksportą įrodantys dokumentai nepateikiami iki 1987 m. kovo 1 d., nagrinėjamas kiekis laikomas realizuotu Bendrijos rinkoje.“

19. Minėto reglamento 7 straipsnyje nustatyta:

„1. Kiekiai, kurie laikomi realizuotais vidaus rinkoje pagal 5 straipsnio 2 dalį, apmokestinami suma, lygia:

a) cukraus atveju – už kiekvieną 100 kg – išlyginamajam importo mokesčiui, galiojusiam 1986 m. gruodžio 31 d. baltajam cukrui[12] <...>.“

20. Pagal Reglamento Nr. 579/86 8 straipsnio 1 dalį „naujosios valstybės narės imasi visų būtinų priemonių šiam reglamentui taikyti ir konkrečiai nustato kontrolės tvarką, kuri būtina atliekant 3 straipsnyje nurodytą apskaitą ir vykdant 4 straipsnio 1 dalyje joms nustatytą pareigą eksportuoti“.

F – *Reglamentas (EEB, Euratomas) Nr. 1552/89*[13]

21. Reglamento Nr. 1552/89 2 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „pagal šį reglamentą Bendrijų teisė į Sprendimo 88/376/EEB, Euratomas 2 straipsnio 1 dalies a ir b punktuose nurodytus nuosavus išteklius nustatoma iš karto, kai valstybės narės kompetentinga įstaiga praneša skolininkui apie mokėtiną sumą. Toks pranešimas perduodamas iš karto, kai nustatomas skolininkas ir kompetentingos administracinės institucijos gali apskaičiuoti mokesčio dydį, laikydamosi visų taikytinų Bendrijos nuostatų“.

22. Pagal to paties reglamento 11 straipsnį „už bet kokį pavėluotą įmokos įskaitymą į 9 straipsnio 1 dalyje nurodytą sąskaitą atitinkama valstybė moka palūkanas <...>“.

23. Reglamento Nr. 1552/89 17 straipsnyje nustatyta:

„1. Valstybės narės imasi visų reikiamų priemonių, užtikrinančių, kad suma, atitinkanti <…> nustatytas mokėtinas sumas, būtų perduota Komisijos dispozicijon šiame reglamente numatytomis sąlygomis.

2. Valstybės narės neprivalo perduoti Komisijos dispozicijon sumų, atitinkančių nustatytas mokėtinas sumas tik tuo atveju, jeigu šių sumų nebuvo galima atgauti dėl nenugalimos jėgos (*force majeure*). Be to, valstybės narės gali neperduoti šių sumų Komisijos dispozicijon tam tikrais atvejais, jeigu, nuodugniai įvertinus visas atitinkamo atvejo aplinkybes, paaiškėja, kad minėtų sumų galiausiai nebus

10 — Reglamentu Nr. 3332/86 Portugalijai nustatyta 1987 m. rugsėjo 1 d. data.

11 — 1980 m. gruodžio 3 d. Komisijos reglamentas, kuriuo nustatomos bendros išsamios importo ir eksporto licencijų ir žemės ūkio produktų su iš anksto nustatyta kompensacija sistemos taikymo taisyklės (OL L 338, p. 1).

12 — Reglamentu Nr. 3332/86 Portugalijai nustatyta 1987 m. birželio 30 d. data.

13 — 1989 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamentas, kuriuo įgyvendinamas Sprendimas 88/376/EEB, Euratomas dėl Bendrijų nuosavų išteklių sistemos (OL L 155, p. 1).

galima atgauti dėl nuo jų nepriklausančių priežasčių. Šiuos atvejus būtina paminėti 3 dalyje numatytoje ataskaitoje, jeigu sumos <…> yra didesnės kaip 10 000 ekiu; šioje ataskaitoje būtina nurodyti priežastis, dėl kurių atitinkama valstybė narė minėtų sumų negalėjo perduoti. Komisija prireikus per šešis mėnesius atitinkamai valstybei narei išsiunčia savo pastabas.

<…>“

II – **Ikiteisminė procedūra**

24. 2003 m. birželio 26 d. raštu Portugalijos valdžios institucijos, remdamosi Reglamento (EB, Euratomas) Nr. 1150/2000 [14] 17 straipsnio 2 dalimi, paprašė Komisijos atleisti nuo 785 078,50 euro mokesčių, susijusių su cukraus atsargų pertekliumi, kurio eksportą patvirtinančių įrodymų ji nepateikė per Reglamente Nr. 579/86 nustatytą terminą. Portugalijos Respublika šį prašymą motyvavo tuo, kad skolininkui skirtą 1990 m. spalio 25 d. mokėjimo reikalavimą 2002 m. gegužės 8 d. sprendimu [15] panaikino *Supremo Tribunal Administravo* (Aukščiausiasis administracinis teismas), todėl tapo neįmanoma išieškoti įsiskolinimo.

25. Išnagrinėjusi papildomą informaciją Komisija atmetė prašymą, nes nuo pirmos galimos skolos įtraukimo į apskaitą dienos iki tos dienos, kai faktiškai pradėta išieškojimo *a posteriori* procedūra, praėjo daugiau kaip treji metai. Be to, nusprendusi, kad Portugalijos Respublika neįrodė, jog mokėtinos sumos nesusigrąžinimo priežastys negali būti priskirtos jai, Komisija pareikalavo Portugalijos valdžios institucijų iki 2004 m. rugsėjo 20 d. sumokėti 785 078,50 euro sumą.

26. Po įvairių susirašinėjimų Portugalijos valdžios institucijos 2006 m. sausio 31 d. raštu paaiškino, jog *Supremo Tribunal Administrativo* savo sprendimą grindė tuo, kad ginčijami mokesčiai nėra nuosavi ištekliai, todėl Reglamento Nr. 1150/2000 17 straipsnio 2 dalis netaikoma, o dėl šios priežasties Portugalijos valdžios institucijos pareiškė, kad jų prašymas atleisti nuo mokėjimo neturi prasmės.

27. 2006 m. birželio 28 d. raštu Komisija atmetė šį pareiškimą ir pareikalavo, kad Portugalijos valdžios institucijos nedelsdamos sumokėtų ginčijamą sumą. Tačiau nei į šį, nei į vėliau 2007 m. sausio 31 d. raštu pateiktą reikalavimą nebuvo atsakyta.

28. 2007 m. spalio 23 d. Komisija nusiuntė Portugalijos vyriausybei oficialų pranešimą, kuriuo pareiškė nesutinkanti su teiginiu, kad nustatytos sumos nėra nuosavi ištekliai, ir tvirtino, jog nors nepaneigiama, kad *Supremo Tribunal Administrativo* sprendimo negalima nepaisyti, jis turi įtakos tik ūkio subjekto ir nacionalinių valdžios institucijų santykiams.

29. Kadangi nebuvo atsižvelgta į šį reikalavimą, 2009 m. vasario 2 d. raštu Komisija išsiuntė nacionalinės valdžios institucijoms pagrįstą nuomonę, o 2011 m. spalio 28 d. – papildomą pagrįstą nuomonę. Kadangi Portugalijos Respublika laikėsi savo pozicijos, Komisija pareiškė šį ieškinį.

14 — 2000 m. gegužės 22 d. Tarybos reglamentas, įgyvendinantis Sprendimą 94/728/EB, Euratomas dėl Bendrijų nuosavų išteklių sistemos (OL L 130, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 3 t., p. 169).

15 — Byloje *William Hinton & Sons* (C-30/00), kurioje buvo pateiktas prejudicinis klausimas, 2001 m. spalio 11 d. priimtas Teisingumo Teismo sprendimas (Rink. p. I-7511).

III – **Komisijos ieškinys**

30. Komisija kaltina Portugaliją neįvykdžius įsipareigojimų pagal buvusį EB 10 straipsnį, Stojimo akto 254 straipsnį, Sprendimo 85/257 7 straipsnį, Reglamento Nr. 579/86 4, 7 ir 8 straipsnius, Reglamento Nr. 1697/79 2 straipsnį ir Reglamento Nr. 1552/89 2, 11 ir 17 straipsnius, nes Europos Sąjungai nepervedė 785 078,50 euro sumos už neeksportuotą cukraus atsargų perteklių Portugalijai įstojus į Bendriją.

31. Komisija laikosi nuomonės, kad reikalaujama suma pagal Sprendimo 85/257 2 straipsnio 1 dalies a punktą yra Bendrijų „nuosavi ištekliai“, nes kalbama apie įplaukas iš„kitų mokesčių, numatytų bendrai organizuojant cukraus rinkas“ pagal specialią tvarką, nustatytą Portugalijos Respublikai jos stojimo į Bendriją momentu.

32. Komisija teigia, kad pagal Stojimo akto 254 straipsnį Portugalijos Respublika savo lėšomis ir pagal nustatytinas Bendrijos procedūras, kurių taisyklės ir terminai įtvirtinti reglamentuose Nr. 3771/85 ir Nr. 579/86, turi pašalinti 1986 m. kovo 1 d. laisvoje apyvartoje Portugalijos teritorijoje esantį produktų atsargų kiekį, viršijantį atsargas, kurios gali būti laikomos įprastomis perkeliamosiomis atsargomis.

33. Komisijos teigimu, kalbant apie atitinkamą sumų pobūdį, nereikia painioti išlaidų sumos, galimai susijusios su pertekliaus eksportu, ir sumos, kurią nacionalinės valdžios institucijos turėjo surinkti dėl to, kad perteklius buvo pripažintas „realizuotu Bendrijos vidaus rinkoje ir importuotu iš trečiųjų šalių“, kaip numatyta Reglamento Nr. 579/86 šeštoje konstatuojamojoje dalyje. Ši antroji suma yra nuosavi Bendrijų ištekliai, nes minėtų sumų skirtingą pobūdį Teisingumo Teismas patvirtino minėto Sprendimo *William Hinton & Sons* 57 punkte.

34. Kalbant apie ginčijamą įsiskolinimą, apie kurį, Komisijos nuomone, pranešta pavėluotai, ieškinyje teigiama, kad nuo tos dienos, kai skola muitinei galėjo būti anksčiausiai įtraukta į apskaitą, t. y. 1987 m. spalio 16 d., iki faktinių susigrąžinimo *a posteriori* veiksmų dienos, t. y. 1990 m. spalio 29 d., praėjo daugiau kaip treji metai, o tai reiškia, kad praleistas Reglamento Nr. 1697/79 2 straipsnio 1 dalyje nustatytas naikinamasis terminas, kaip *Supremo Tribunal Administrativo* tai pripažino savo 2002 m. gegužės 8 d. sprendime, iš kurio darytina priešinga išvada, kad apie įsiskolinimą buvo galima pranešti laiku. Be to, Komisija teigia, kad jos pozicija patvirtinta 2005 m. lapkričio 15 d. Teisingumo Teismo sprendimu [16].

35. Todėl Komisija prašo pripažinti, kad Portugalijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 10 straipsnį, Stojimo akto 254 straipsnį, Sprendimo 85/257 7 straipsnį, Reglamento Nr. 579/86 4, 7 ir 8 straipsnius, Reglamento Nr. 1697/79 2 straipsnį ir Reglamento Nr. 1552/89 2, 11 ir 17 straipsnius. Ji taip pat prašo iš Portugalijos Respublikos priteisti bylinėjimosi išlaidas.

IV – **Procesas Teisingumo Teisme**

36. Teisingumo Teismas paprašė Komisijos ir Portugalijos Respublikos per posėdį daugiausia dėmesio sutelkti į keturis klausimus: 1) ar Reglamento Nr. 3771/85 8 straipsnio 3 dalies c punkte numatytas mokestis yra nuosavi Bendrijos ištekliai; 2) jeigu tai yra muito mokestis, numatytas bendrai organizuojant cukraus sektoriaus rinkas, ar jam taikomas Reglamentas Nr. 1697/79; 3) kada šiuo atveju tiksliai prasidėtų ir pasibaigtų Reglamento Nr. 1697/79 2 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje nustatytas trejų metų terminas; 4) kokį tikslų laikotarpį nurodytų Komisija, per kurį Portugalijos valdžios institucijos nesiėmė būtinų skubių veiksmų, kad praneštų apie ginčijamą įsiskolinimą.

16 — Sprendimo *Komisija prieš Daniją* (C-392/02, Rink. p. I-9811) 60, 63, 67 ir 68 punktai.

37. Portugalijos Respublika pateikė atsiliepimą į ieškinį, kuriame dėl ginčijamos sumos pobūdžio teigia, kad nors Komisija abejoja dėl Reglamento Nr. 1697/79 taikymo, Teisingumo Teismas minėtame Sprendime *William Hinton & Sons* pripažino, jog šis taikymas reiškia, kad prekės deklaruotos pagal Reglamento Nr. 579/86 3 straipsnio 2 dalį, kaip nusprendė ir *Supremo Tribunal Administrativo*. Kitu atveju, kaip nurodyta minėto sprendimo 38 punkte, nacionaliniam teismui tektų taikyti Portugalijos įstatymus dėl susigrąžinimo.

38. Portugalijos Respublikos teigimu, *Supremo Tribunal Administrativo* tiksliai nenurodė, ar ši sąlyga tenkinama, tačiau nusprendė, kad Reglamentas Nr. 1697/79 taikytinas pagal *Reforma Aduanera* [17] 98 straipsnį, pagal kurį mokesčių, kurie nėra nei nuosavi ištekliai, nei likutiniai muitai, susigrąžinimas *a posteriori* reglamentuojamas galiojančių Bendrijos teisės aktų nuostatomis.

39. Portugalijos Respublikos nuomone, *Supremo Tribunal Administrativo* suklydo. Tačiau dėl privalomųjų konstitucinės santvarkos motyvų ji privalėjo įvykdyti 2002 m. gegužės 8 d. sprendimą.

40. Portugalijos Respublika tvirtina, jog dėl to, kad Reglamento Nr. 1150/2000 17 straipsnis taikomas tik tuo atveju, kai kalbama apie Bendrijos nuosavus išteklius, jos pirminį prašymą dėl atleidimo reikėtų laikyti neturinčiu prasmės.

41. Kita vertus, ji teigia, kad Reglamento Nr. 579/86 7 straipsnio 1 dalies a punkte numatyta suma nebuvo priskirta nė vienam iš 1987, 1988 ir 1989 m. Bendrijos bendrojo biudžeto straipsnių, o pagal 1977 m. gruodžio 21 d. Finansinio reglamento [18] 4 straipsnį pajamos gali būti surenkamos tik jeigu jos įmokamos pagal atitinkamą biudžeto straipsnį. Taigi net ir tuo atveju, jeigu tai būtų Bendrijos nuosavi ištekliai, būtų teisiškai neįmanoma jų susigrąžinti.

42. Be to, Portugalijos Respublika nurodo, kad į Stojimo aktą, kuriame nurodytos pajamos, kurias reikėtų laikyti nuosavais ištekliais, neįtraukta Reglamento Nr. 579/86 7 straipsnio 1 dalies a punkte numatyta pajamų suma.

43. Portugalijos Respublika laikosi nuomonės, kad dėl šios sumos kvalifikavimo kaip mokesčio Teisingumo Teismas kėlė klausimą 2006 m. spalio 26 d. Sprendime *Koninklijke Coöperatie Cosun prieš Komisiją* [19] ir kad jeigu tai būtų nuosavi ištekliai, tuomet tokiais reikėtų laikyti ir Reglamento Nr. 60/2004 [20] 6 straipsnio 3 dalyje bei Reglamento Nr. 1832/2006 [21] 12 straipsnio 3 dalyje nustatytus mokesčius, tačiau jie nelaikomi nuosavais ištekliais.

44. Todėl Portugalijos Respublika mano, kad ginčijama suma grindžiama, viena vertus, Reglamento Nr. 3771/85 8 straipsnio 3 dalies c punktu ir, kita vertus, Stojimo akto 254 straipsniu, į kurį daroma nuoroda Reglamento Nr. 579/86 pirmoje ir antroje konstatuojamosiose dalyse.

45. Dėl tariamai pavėluoto pranešimo apie įsiskolinimą Portugalijos Respublika teigia, kad jos pradinį prašymą lėmė negalėjimas susigrąžinti ginčijamos sumos, nes *Supremo Tribunal Administrativo* panaikino mokėjimo reikalavimą. Šiuo atžvilgiu ji nurodo, kad nacionalinės valdžios institucijos apie skolą sužinojo tik 1990 m. rugpjūčio 2 d., o jos išieškojimo *a posteriori* negalėjo imtis iki 1990 m. spalio 9 d., kai paaiškėjo, kad atitinkama įmonė neteisingai deklaravo duomenis.

17 — Patvirtintas 1965 m. balandžio 27 d. Dekretu įstatymu Nr. 46311.

18 — OL L 356, p. 1.

19 — Sprendimas C-68/05 P (Rink. p. I-10367).

20 — 2004 m. sausio 14 d. Komisijos reglamentas dėl cukraus sektoriui skirtų pereinamojo laikotarpio priemonių, kurios turi būti patvirtintos dėl Čekijos Respublikos, Estijos, Kipro, Latvijos, Lietuvos, Vengrijos, Maltos, Lenkijos, Slovėnijos ir Slovakijos įstojimo (OL L 9, p. 8; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 42 t., p. 42).

21 — 2006 m. gruodžio 13 d. Komisijos reglamentas, nustatantis cukraus sektoriui taikytinas pereinamojo laikotarpio priemones įstojus Bulgarijai ir Rumunijai (OL L 354, p. 8).

46. Atsižvelgdama į tai, kas nurodyta pirma, Portugalijos Respublika prašo Teisingumo Teismo atmesti ieškinį ir priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

47. Šalys iš esmės nepakeitė savo pozicijų nei dublike, nei triplike.

V – **Vertinimas**

48. Pagrindinį dėmesį šioje byloje reikėtų skirti klausimui, koks yra mokesčių, susijusių su cukraus pertekliumi, neeksportuotu po Portugalijos įstojimo, teisinis pobūdis.

49. Norint išspręsti šį klausimą reikia išnagrinėti tokio pertekliaus vertinimo teisinį kontekstą.

A – *Cukraus perteklius Portugalijos įstojimo metu*

50. Pagal Stojimo aktą (254 straipsnis) Portugalija įsipareigojo savo lėšomis pašalinti „produktų atsargas, esančias laisvoje apyvartoje jos teritorijoje 1986 m. kovo 1 d. ir viršijančias kiekį, kurį būtų galima laikyti įprastinėmis atsargomis“. Kitaip tariant, perteklinį kiekį arba *perteklių*.

51. Siekiant įgyvendinti šiuos įsipareigojimus žemės ūkio produktų srityje, Reglamente Nr. 3771/85 buvo numatytos bendrosios nuostatos, susijusios su Stojimo akto 254 straipsnio taikymu. Pagal minėtas nuostatas laikoma, kad „esančiais laisvoje apyvartoje Portugalijos teritorijoje laikomi <…> produktai <…> įvežti į Portugaliją, jei yra atlikti visi importo formalumai ir sumokėti Portugalijoje mokėtini muitai arba lygiaverčio poveikio mokėjimai“ (1 straipsnis).

52. Numatant šio reglamento taikymo tvarką, Reglamento Nr. 3771/85 8 straipsnyje daroma nuoroda į procedūras, numatytas reglamentuose, kuriais nustatomas bendras riebalų rinkos ir bendras žemės ūkio rinkų organizavimas, ir pabrėžiama, kad taikymo taisyklėse galima numatyti „privalomųjų mokėjimų taikymą tais atvejais, kai suinteresuotasis asmuo nesilaiko produktų pertekliaus pašalinimo tvarkos“.

53. Remiantis Reglamento Nr. 3771/85 8 straipsniu, buvo priimtas Reglamentas Nr. 579/86, kuriuo nustatytos taisyklės dėl 1986 m. kovo 1 d. Portugalijoje esančių cukraus sektoriaus produktų atsargų. Nagrinėtinos nuostatos yra šios:

a) Portugalija privalėjo apskaičiuoti 1986 m. kovo 1 d. savo teritorijoje laisvoje apyvartoje esančias cukraus atsargas (3 straipsnio 1 dalis). Todėl turintieji daugiau nei 3 000 kg cukraus privalėjo apie tai pranešti kompetentingai institucijai iki 1986 m. kovo 13 d. (3 straipsnio 2 dalis);

b) tuo atveju, jeigu Portugalijai pagal to paties reglamento 2 straipsnį priskirti kiekiai būtų viršyti, 4 straipsnyje nurodoma, kad Portugalija privalo užtikrinti, kad perteklius būtų eksportuotas iš Bendrijos iki 1987 m. liepos 1 d.;

c) eksporto įrodymai privalėjo būti pateikti iki 1987 m. rugsėjo 1 d. pagal minėto Reglamento 5 straipsnio 1 dalies nuostatas;

d) nepateikus minėtų įrodymų, būtų laikoma, kad perteklius buvo realizuotas Bendrijos vidaus rinkoje (5 straipsnio 2 dalis);

e) 7 straipsnyje numatoma, kad už perteklių, kuris laikomas realizuotu vidaus rinkoje, mokamas mokestis, lygiavertis importo mokesčiui, kuris buvo taikomas 1987 m. birželio 30 d. baltajam cukrui, atitinkamai jį padidinus ar sumažinus atsižvelgiant į tuo metu taikytinas stojimo kompensacines sumas baltajam cukrui Portugalijoje.

54. Komisija mano, kad šis mokestis yra Bendrijų „nuosavas išteklius“. Portugalija tai ginčija, pateikdama argumentus, kurie, mano nuomone, nėra įtikinami.

B – *Sąvoka „nuosavas išteklius“*

55. Iš pradžių Bendrijos buvo finansuojamos iš valstybių narių finansinių įmokų. Tačiau Romos sutartyse jau buvo numatyta sukurti nuosavų išteklių sistemą, kurią daugiausia sudarytų pajamos, gautos iš Bendrojo muitų tarifo (EEBS 201 straipsnis).

56. Valstybių įmokomis grįsto finansavimo modelio pakeitimas nuosavų išteklių sistema buvo įtvirtintas 1970 m.[22], nors abu modeliai buvo praktiškai taikomi kartu iki 1980 m. Net ir dabar finansinės įmokos tebetaikomos kaip kai kurių nebiudžetinių priemonių finansavimo sistema[23]. Apskritai finansavimas iš nuosavų išteklių yra ir principo, ir biudžeto klausimas, siekiant įtvirtinti atskirą ir savarankišką Sąjungos subjektiškumą.

57. Nė vienoje iš Sutarčių nėra nuosavų išteklių apibrėžties. Komisija gana neutraliai nuosavus išteklius apibrėžia kaip „mokestines pajamas, kartą ir visiems laikams perduotas Bendrijai ir skirtas biudžetui finansuoti, priklausančias jai pagal įstatymą be tolesnio nacionalinių valdžios institucijų sprendimo“[24].

58. Minėtus išteklius sudaro šie elementai[25]:

a) vadinamieji „tradiciniai arba įprastieji nuosavi ištekliai“, t. y. muitai, žemės ūkio mokesčiai ir Bendrijų nustatyti mokesčiai pagal bendrąją žemės ūkio politiką (tarp jų ir mokesčiai, numatyti pagal bendrąjį cukraus sektoriaus rinkų organizavimą);

b) procentinis dydis, taikomas vienodai PVM bazei;

c) „papildomi ištekliai“, nustatomi atsižvelgiant į bendrąsias nacionalines pajamas (BNP).

59. Prie šių pajamų reikia pridėti pajamas, gaunamas iš mokesčių nuo Bendrijos pareigūnų ir kitų tarnautojų algos, darbo užmokesčio ir kitų išmokų, taip pat pajamas, gaunamas iš administracinės arba ekonominės ES institucijų veiklos. Vis dėlto didžiąją dalį nuosavų išteklių sudaro pirma išvardyti elementai.

60. „Tradiciniai nuosavi ištekliai“, gauti iš kiekvienos valstybės narės, turi būti pervesti į Komisijos tuo tikslu atidarytą valstybės iždo sąskaitą[26]. Vertinant griežtai, kaip Bendrijai priklausančios pajamos *ab origine*, šios sumos neturėtų būti įtrauktos į valstybių narių biudžetus nei kaip išlaidos, nei kaip pajamos. Tačiau iš tikrųjų nemažai valstybių narių įrašo jas į savo biudžetus, nors visuomet jas įtraukia kaip įeinančias ir išeinančias pajamas. Vis dėlto susidaro įspūdis, kad jų pervedimas Bendrijai priklauso nuo nacionalinio sprendimo, o tai neatitinka šių išteklių, kaip išskirtinai priklausančių Sąjungai, pobūdžio.

22 — 1970 m. balandžio 21 d. Tarybos sprendimas Nr. 70/243/EAPB, EEB, Euratomas (OL L 94, p. 12).

23 — Pavyzdžiui, Europos plėtros fondas (EPF), Bendradarbiavimo sutarties tarp Bendrijos ir valstybių narių, viena pusė, ir Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno valstybių, kita pusė, pasirašytos 2000 m. birželio 23 d., rezultatas. Iš finansinių įnašų lėšos taip pat skiriamos tam tikroms mokslinių tyrimų programoms [Europos Bendrijų bendrajam biudžetui taikomo finansinio reglamento 18 straipsnio 1 dalies a punktas (2002 m. birželio 25 d. Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 1605/2002, OL L 248, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 4 t., p. 74].

24 — Europos Komisija, *Europos Sąjungos viešieji finansai*, Europos Bendrijų leidinių biuras, Liuksemburgas, 2002, p. 108.

25 — Ši sandara nuo 1970 m. išliko vėlesniuose sprendimuose dėl nuosavų išteklių. Paskutinysis iš jų yra 2007 m. birželio 7 d. Tarybos sprendimas 2007/436/EB, Euratomas (OL L 163, p. 17). Apie visiems skirtos nuosavų išteklių sistemos raidą rašoma Ch. Waldhoff „Art. 311 (3)“, Ch. CalliESS ir M. Ruffert (red.), *EUV/AEUV Kommentar*, 4 ed., Verlag C.H. Beck, Miunchenas, 2011.

26 — Pajamos turi būti įskaitytos kitą mėnesį nuo „mokėtinos sumos nustatymo“. Mokėtina suma yra „nustatyta“ nuo tada, kai valstybės narės kompetentinga tarnyba apskaičiuoja atitinkamą skolą. Sąjunga yra iš esmės priklausoma nuo nacionalinių mokesčių rinkimo tarnybų.

C – Mokesčių, kurie yra ginčo dalykas, pobūdis

61. Iš pradžių išskirsiu priežastis, pagrindžiančias šių mokesčių priskyrimą atitinkamai prie Sąjungos nuosavų išteklių arba valstybių narių išteklių, ir išsakysiu savo poziciją šiuo klausimu.

1. Argumentai už mokesčių priskyrimą prie „nuosavų išteklių“

62. Pirmiausia mokesčiai už cukraus perteklių yra laikomi muitams lygiaverčiais mokesčiais, taigi savaime – „nuosavais ištekliais“. Panašioje byloje, kurioje buvo priimtas Sprendimas *William Hinton*[27], daug kartų vartojama sąvoka „mokestis“, darant nuorodą į tokius mokėjimus.

63. Tačiau į tokį argumentą, Portugalijos Respublikos nuomone, nebuvo atsižvelgta minėtame Teisingumo Teismo sprendime *Koninklijke Coöperatie Cosun prieš Komisiją*. Iš tiesų, pritardamas Bendrajam Teismui, Teisingumo Teismas patvirtino, kad suma, panaši į nagrinėjamą šioje byloje, „gaunama ne dėl to, kad C cukraus kiekis kerta Bendrijos išorinę sieną, o kaip tik priešingai, – todėl, kad šis kiekis nebuvo išvežtas iš Bendrijos, arba todėl, kad jis buvo išvežtas nesilaikant <…> nustatytų sąlygų ir terminų“[28]. Mano manymu, šios citatos reikšmingumas nagrinėjamai bylai yra abejotinas, nes ja teigiama tik tai, kad cukraus pertekliaus mokesčiai nėra eksporto ar importo mokesčiai, nepadarant išvados, kad tai negalėtų būti nuosavi ištekliai dėl kitų priežasčių.

64. Bet kuriuo atveju Komisija nuo 2006 m. laikėsi nuomonės, kad ginčytini mokesčiai turėtų būti vertinami kaip „mokesčiai, numatyti pagal bendrą cukraus rinkų organizavimą“, kaip nurodyta Sprendimo Nr. 2000/597 2 straipsnyje.

65. Mano nuomone, sunku nepritarti Komisijos argumentui bent todėl, kad Sprendimo Nr. 2000/597 2 straipsnis pakankamai platus, kad apimtų nagrinėjamą rinkliavą. Reikėtų priminti, kad nors Sprendime *Koninklijke Coöperatie Cosun prieš Komisiją* nėra minimas būtent eksporto ar importo mokestis, pagal šiai bylai taikytinus Europos Sąjungos teisės aktus jo atliekama *funkcija* vis tiek *yra lygiavertė* tokio pobūdžio mokesčių funkcijai.

66. Iš tiesų, kaip pažymi Komisija, Reglamento Nr. 579/86 šeštojoje konstatuojamojoje dalyje patvirtinama, kad „kiekis, kuris viršija įprastinių perkeliamų atsargų kiekį <…> ir kuris nebuvo eksportuotas iki nustatytos datos ir todėl nebuvo pašalintas iš rinkos, *turi būti laikomas* realizuotu Bendrijos vidaus rinkoje ir *prilyginamas kiekiui, importuotam iš trečiųjų šalių*; <…> tokiomis aplinkybėmis reikėtų tinkamai užtikrinti, kad *mokesčio dydis prilygtų atitinkamo produkto importo muitui*, galiojančiam paskutinę eksporto termino dieną <…>[29].

67. Pakankamai aišku, kad minėta suma būtų Sąjungos nuosavas išteklius, kaip importo mokesčiui lygiavertis mokėjimas.

68. Nepritarus tam, kas jau išdėstyta, taip pat nebūtų lengva paneigti, kad tai yra nuosavas išteklius kaip „mokestis, numatytas pagal bendrą cukraus rinkų organizavimą“, kaip nurodyta jau minėtame Sprendime Nr. 2000/597.

27 — Kurią, kaip jau minėta, inicijavo *Supremo Tribunal Administrativo* nagrinėdamas bylą dėl skolos, kurios reikalaujama iš cukraus pertekliaus turėtojo, senaties termino pripažinimo.

28 — Sprendimo *Koninklijke Coöperatie Cosun prieš Komisiją* 41 punktas.

29 — Kursyvu išskirta mano.

69. Iš tiesų to paties Reglamento Nr. 579/86 aštuntoje konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „laikantis *sektoriaus rinkų gero valdymo reikalavimų* būtina užtikrinti, kad naujos valstybės narės praneštų patvirtintą savo atsargų dydį ir kiekius, laikomus realizuotais vidaus rinkoje“ [30]. Toks patvirtinimas reikalingas norint nustatyti, ar Portugalija viršijo kiekį, kuris buvo jai priskirtas tuo pačiu Reglamentu Nr. 579/86, ir, jei taip, tai ar Portugalijos Respublika, kaip nurodyta šio Reglamento 4 straipsnyje, privalėjo užtikrinti, kad perteklius būtų eksportuotas iš Bendrijos iki 1987 m. sausio 1 d.

70. Taigi kalbama apie priemonę, kurios tikslas yra užtikrinti cukraus rinkos stabilumą ir išvengti iškraipymo, kurį prisijungus naujai valstybei narei galėtų sukelti rinkoje esantis cukraus perteklius. Kadangi neeksportavus pertekliaus sutriktų rinkos pusiausvyra, Reglamentu Nr. 579/86 mėginama šią pusiausvyrą atkurti, pertekliniam kiekiui taikant mokestį, lygiavertį mokesčiui, kurį būtų reikėję mokėti už atitinkamą importuotą kiekį.

71. Be to, Reglamentas Nr. 579/86 aiškiai atitinka Reglamentą Nr. 2670/81 [31], kurio 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta mokesčio suma už kiekius, kurie „*buvo realizuoti vidaus rinkoje*“ [32], o Reglamento Nr. 579/86 7 straipsnio 1 dalyje daroma nuoroda į „kiekius, *laikomus realizuotais vidaus rinkoje*“ [33]. Neaišku kodėl, nepaisydama to, Portugalija aiškiai pripažįsta [34], kad sumos, nustatytos pagal Reglamento Nr. 2670/81 3 straipsnio 1 dalį, sudaro pajamas, gaunamas iš „kitų mokesčių, numatytų pagal bendrąjį cukraus sektoriaus rinkų organizavimą“, kaip nurodyta Tarybos sprendimo Nr. 85/257 2 straipsnyje, nors nesutinka, kad tą patį galima pasakyti apie sumas, gaunamas pagal Reglamento Nr. 579/86 7 straipsnio 1 dalį [35].

72. Vadinasi, kadangi nagrinėjamas mokestis, viena, atlieka importo mokesčiui lygiavertę funkciją, ir, kita, yra priemonė, skirta geresniam cukraus rinkos valdymui, galima pagrįstai teigti, kad bet kuriuo iš minėtų atvejų nagrinėjamas mokestis sudaro nuosavus išteklius. Vis dėlto būtina išnagrinėti ir priešingus argumentus.

2. Argumentai prieš mokesčių priskyrimą prie „nuosavų išteklių“

73. Kaip tvirtina Komisija, Reglamento Nr. 579/86, nustatančio taisykles, taikomas Portugalijoje 1986 m. kovo 1 d. esančioms cukraus sektoriaus produktų atsargoms, teisinis pagrindas yra ne tik Stojimo aktas, bet ir Reglamentas Nr. 3771/85 dėl Portugalijoje esančių žemės ūkio produktų atsargų. Žinoma, tai nereiškia, kad Reglamente Nr. 579/86 daroma nuoroda į „mokesčius, numatytus pagal bendrą cukraus rinkų organizavimą“, t. y. į nuosavus išteklius, kaip jie suprantami pagal Sprendimą Nr. 85/257. Be to, minėtas Reglamentas Nr. 579/86 yra tik Reglamento Nr. 3771/85 įgyvendinimo reglamentas, o šio reglamento vienintelis teisinis pagrindas yra Stojimo aktas, o ne Reglamentas Nr. 1785/81 dėl bendro cukraus rinkų organizavimo [36].

74. Mano nuomone, pirma nurodytas argumentas nepaneigia priežasčių, dėl kurių ginčytinus mokesčius reikėtų laikyti Bendrijų nuosavais ištekliais.

30 — Kursyvu išskirta mano.

31 — 1981 m. rugsėjo 14 d. Komisijos reglamentas, nustatantis išsamias įgyvendinimo taisykles dėl viršKvotinės cukraus produkcijos (OL L 262, p. 14; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 5 t., p. 85)

32 — Kursyvu išskirta mano.

33 — Kursyvu išskirta mano.

34 — Portugalijos tripliko 2 dalis.

35 — Grįsdama savo kitokią nuomonę, Portugalija tripliko 3 dalyje nurodo atsakymą į Komisijos pagrįstą nuomonę. Tačiau minėtame atsakyme nėra jokios nuorodos į Reglamentą Nr. 2670/81.

36 — OL L 177, p. 4

75. Kaip minėta [37], ginčytinų mokesčių tikslas yra užtikrinti cukraus rinkos pusiausvyrą ir šiuo požiūriu jie skirti taikyti „pagal bendrą cukraus sektoriaus rinkų organizavimą“. Žinoma, Reglamente Nr. 1785/81 numatytos „bendro cukraus sektoriaus rinkų organizavimo“ taisyklės, kaip nurodo pats jo pavadinimas, bet tai nereiškia, kad šis reglamentas yra reikiamas bet kokių nuostatų, taikomų šiose rinkose, teisinis pagrindas.

76. Iš tiesų Sprendime Nr. 85/257 minimi „mokesčiai, numatomi pagal bendrą cukraus sektoriaus rinkų organizavimą“. Ir nors toks organizavimas yra nustatytas Reglamentu Nr. 1785/81, rinkoje taikomi mokesčiai gali būti grindžiami kitomis teisės nuostatomis. Taip būtų, pavyzdžiui, Reglamento Nr. 3771/85 dėl Portugalijoje esančių žemės ūkio produktų atsargų atveju.

77. Kartu negalima nepaminėti Stojimo akto turinio; jo 254 straipsnyje nurodyta, kad perteklius turi būti pašalintas „Bendrijos nustatyta tvarka“, o Reglamento Nr. 3771/85 tikslas kaip tik ir yra nustatyti tokią tvarką. Be to, pagal Stojimo akto 371 straipsnio 1 dalį „1970 m. balandžio 21 d. Sprendimas dėl valstybių narių finansinių įmokų pakeitimo Bendrijų nuosavais ištekliais <…> taikomas atsižvelgiant į 372–375 straipsnių nuostatas“. O pagal minėto 372 straipsnio pirmą dalį „pajamos, vadinamos „žemės ūkio mokesčiais“, nurodytos 1970 m. balandžio 21 d. Sprendimo pirmosios pastraipos a punkte, taip pat apima *pajamas iš bet kokių patvirtintų importo mokesčio sumų sandoriuose tarp Portugalijos ir kitų valstybių narių bei tarp Portugalijos ir trečiųjų šalių*, pagal 233 ir 345 straipsnius, 210 straipsnio 3 dalį ir 213 straipsnį“ [38].

78. Taigi galima daryti išvadą, kad pats Stojimo aktas yra ne tik pakankamas Reglamento Nr. 3771/85 (ir atitinkamai jo įgyvendinimo reglamento, t. y. Reglamento Nr. 579/86) teisinis pagrindas, bet ir pagrindas ginčytinus mokesčius laikyti „nuosavais ištekliais“ (nes, kaip jau minėta, jie yra lygiaverčiai importo mokesčiui).

79. Portugalijos Respublika pateikia dar vieną argumentą prieš ginčytinų mokesčių laikymą nuosavais ištekliais, remdamasi tuo, kad nagrinėjamas mokestis nėra numatytas Europos Sąjungos biudžete. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad negalima painioti, viena, biudžeto teisės priemonių, apibrėžiančių nuosavus išteklius, ir, kita, mokesčių, kuriuos teisės aktų leidėjas nustatė įgyvendindamas konkrečią reglamentavimo kompetenciją [39]. Kaip teigia Komisija, mokėtinos sumos surenkamos neatsižvelgiant į tai, ar jos įtrauktos į Bendrijų biudžeto eilutę, tai pakanka numatyti konkrečiame teisės akte; šiuo atveju toks teisės aktas yra Reglamentas Nr. 579/86. Be to, Sprendimo Nr. 85/257 (nes tai sprendimas dėl nuosavų išteklių, taigi jis yra ir biudžeto taisyklė) 7 straipsnyje nurodyta, kad minėtus išteklius valstybės narės turi perduoti Komisijos žinion. Taigi tai yra aiški sąsaja su biudžetu.

80. Galiausiai Portugalijos Respublika teigia, kad jei ginčytinas mokestis būtų nuosavas išteklius, nuosavi ištekliai būtų ir mokesčiai, renkami pagal Reglamento Nr. 60/2004 6 straipsnio 3 dalį ir Reglamento Nr. 1832/2006 12 straipsnio 3 dalį [40], tačiau šie mokesčiai nuosavais ištekliais nelaikomi. Abiejose šiose nuostatose nurodyta, kad mokesčiai už perteklių įrašomi į naujosios valstybės narės nacionalinį biudžetą. Nepaisant to, Reglamento Nr. 60/2004 7 straipsnyje toliau nurodyta, kad nepašalinus pertekliaus „už nepašalintą perteklinį kiekį arba jo dalį iš naujosios valstybės narės imamas mokestis <…>. Ši suma *mokama į Bendrijos biudžetą* [41] ir į ją bus atsižvelgta skaičiuojant 2004–2005 prekybos metų gamybos mokesčius [42]. Todėl, kaip tvirtina Komisija, tai ne kas kita, o mokesčių rinkimas dviem etapais, kuris baigiasi gavus pajamas į Bendrijos biudžetą.

37 — 69 ir 70 punktai.

38 — Kursyvu išskirta mano.

39 — Žr. 2013 m. vasario 21 d. Sprendimo *Isera & Scaldi Sugar ir kt.* (C-154/12) 31 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką. J. Inghelram „SESV 310 straipsnio komentaras“, C.-O. Lenz ir K. D. Borchardt *EU-Verträge Kommentar*, Bundesanzeiger Verlag, 6ª ed., Kelnas, 2013.

40 — Abu reglamentai jau minėti; jais nustatomos cukraus sektoriui skirtos pereinamojo laikotarpio priemonės, kurios turi būti patvirtintos dėl naujų narių įstojimo 2004 m. ir 2007 m.

41 — Kursyvu išskirta mano.

42 — Tas pats nurodyta ir Reglamento Nr. 1832/2006 13 straipsnyje.

81. Baigiant šią dalį dėl teisinio ginčytinos sumos pobūdžio, mano nuomone, dar reikėtų pateikti papildomą argumentą, patvirtinantį, kad bet kuriuo atveju minėta suma turi būti laikoma nuosavais ištekliais.

82. Turiu omenyje Teisingumo Teismo sprendimą *William Hinton & Sons*, kuriame buvo nagrinėtas per teismo procesą dėl reikalavimo sumokėti mokestį už neeksportuotą perteklių Portugalijos valdžios institucijų pateiktas prejudicinis klausimas. Nors tas sprendimas buvo pagrįstas prielaida, kad reikalaujama suma yra nuosavas išteklius, atsižvelgiant į teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principus reikėtų vengti priimti sprendimą remiantis ne tik kitokia, bet ir pradinei Teisingumo Teismo priešinga prielaida. Nepaisant to, kaip jau minėta, galima išlyga dėl teismo praktikos pasikeitimo po Sprendimo *Koninklije Coöperatie Cosun prieš Komisiją*.

83. Todėl, mano nuomone, galima daryti pirmą tarpinę išvadą, kad ginčijama suma atitinka muito mokestį, kurį reikėtų laikyti Sąjungos nuosavu ištekliumi.

D – *Reglamento Nr. 1697/79 taikymas*

84. Įrodžius, kad ginčytinas mokestis yra nuosavas išteklius, būtina išsiaiškinti, ar šiuo atveju taikomas Reglamentas Nr. 1697/79 dėl importo arba eksporto mokesčių susigrąžinimo, pagal kurį tas susigrąžinimas turi būti atliktas per trejų metų laikotarpį.

85. Net jeigu galėtų kilti abejonių dėl Reglamento Nr. 1697/79 taikymo – nes, kaip jau minėta, ginčytina rinkliava negali būti laikoma importo mokesčiu, – mano manymu, nepaneigiama, kad šiuo atveju pats reglamentas yra visiškai taikytinas. Viena vertus, kadangi minėtas Sprendimas *William Hinton & Sons* buvo grindžiamas prielaida, kad ta rinkliava yra išlyginamasis mokestis, o dėl to ir nuosavas išteklius, o Teisingumo Teismas perleido *Supremo Tribunal Administrativo* užduotį nustatyti, ar apmokestinama prekė buvo deklaruota pagal Reglamentą Nr. 579/86, patvirtinus, kad ji nebuvo deklaruota, turėjo būti taikomi nacionalinės teisės aktai, o ne Reglamentas Nr. 1697/79[43]. Kita vertus, ir visų pirma todėl, kad pats *Supremo Tribunal Administrativo* savo 2002 m. gegužės 8 d. sprendime[44] padarė išvadą, jog minėtas reglamentas taikytinas bylai dėl nuorodos į jį vidaus teisėje[45].

86. Šiuo klausimu reikia pažymėti, jog neturi reikšmės tai, kad, Portugalijos Respublikos tvirtinimu, *Supremo Tribunal Administrativo* galėjo suklysti nusprendęs, kad ginčytina rinkliava nėra nuosavas išteklius. Pirma, todėl, kad akivaizdu, jog galiausiai šiuo atveju svarbus tik Teisingumo Teismo teisinis vertinimas. Antra, ir tai lemiamas argumentas, todėl, kad *Supremo Tribunal Administrativo* aiškiai nurodė, jog minėtai bylai taikytinas teisės aktas yra būtent Reglamentas Nr. 1697/79.

87. Taigi minėto Reglamento Nr. 1697/79 taikymas šiai bylai neturėtų kelti sunkumų, nes šį klausimą jau yra išsprendęs *Supremo Tribunal Administrativo*, o netiesiogiai ir pats Teisingumo Teismas. Tokia būtų mano antroji tarpinė išvada.

E – *Portugalijos valdžios institucijų veiksmai*

88. Galiausiai nustačius, kad ginčytina rinkliava yra nuosavas išteklius ir kad Reglamentas Nr. 1697/79 yra taikytinas, reikia atsakyti į paskutinį klausimą – ar *Supremo Tribunal Administrativo* nurodytą nagrinėjamos skolos senaties termino suėjimą ir atitinkamai negalėjimą sumokėti skolos sumą Komisijai lėmė Portugalijos Respublikos aplaidumas.

43 — Sprendimo *William Hinton & Sons* 38 punktas.

44 — Prie Komisijos ieškinio pridėtos kopijos p. 15.

45 — Konkrečiai – *Reforma Aduanera* 98 straipsnis.

89. Komisija tvirtina, kad minėtą ginčytiną įsiskolinimą buvo galima susigrąžinti nuo 1987 m. spalio 16 d., t. y. nuo jo įtraukimo į apskaitą dienos. Todėl naikinamasis terminas jai susigrąžinti, remiantis Reglamento Nr. 1697/79 2 straipsnį, suėjo po trejų metų, t. y. 1990 m. spalio 16 d. Nepaisant to, Portugalijos institucijos nesiėmė veiksmų iki 1990 m. spalio 29 d., todėl, Komisijos nuomone, taip parodė aplaidumą, dėl kurio Portugalijos Respublika neįvykdė savo įsipareigojimų Europos Sąjungai.

90. Savo ruožtu Portugalijos Respublika savo triplike[46] teigia, kad ginčytinas įsiskolinimas išnyko 1987 m. rugsėjo 1 d., nors per posėdį tvirtino, kad 1987 m. rugsėjo 17 d. Bet kuriuo atveju Portugalija per visą procesą tvirtino, kad apie įsiskolinimą sužinojo tik 1990 m. rugpjūčio 2 d. ir kad negalėjo pradėti šios sumos susigrąžinimo iki 1990 m. spalio 9 d.

91. Pagal Portugalijos Respublikai palankesnę prielaidą, taip pat vadovaujantis *Supremo Tribunal Administrativo* išaiškinimu, ginčytinos skolos išieškojimo terminas turėjo būti ne vėlesnis kaip 1987 m. spalio 16 d., t. y. data, kai, kaip nurodė nacionalinis teismas, buvo užregistruotas privalėjusios sumokėti reikalaujamą mokesčio sumą įmonės mokėjimas. Tokiu atveju pagal Reglamento Nr. 1697/79 2 straipsnį skolos senaties terminas suėjo 1990 m. spalio 16 d., nors Portugalijos institucijos nesiėmė veiksmų nesumokėtiems mokesčiams susigrąžinti iki pat 1990 m. spalio 29 d.

92. Kaip teigia Komisija cituodama, be kita ko, minėtą Sprendimą *Komisija prieš Daniją*, valstybės narės privalo sumokėti Bendrijoms priklausančius nuosavų išteklių mokesčius iš karto, kai tik valstybių narių institucijos turi galimybę apskaičiuoti mokesčio sumą. Pripažįstant, kad šiuo atveju, kaip tvirtina Portugalijos Respublika, tai padaryti buvo įmanoma tik 1990 m. rugpjūčio 2 d., kyla klausimas, ar Portugalijos institucijos ėmėsi visų pagrįstai reikalingų priemonių, kad būtų galima anksčiau išsiaiškinti įsiskolinimo sumą, taip, kad laikantis visų jai susigrąžinti būtinų formalumų ši suma būtų susigrąžinta prieš pasibaigiant Reglamento Nr. 1697/79 2 straipsnyje nustatytam trejų metų senaties terminui, kaip buvo šiuo atveju.

93. Pagal Portugalijos institucijų atsiliepime į ieškinį išdėstytas faktines aplinkybes[47] mokesčius sumokėti privalėjusi įmonė 1987 m. spalio 30 d. iš viso sumokėjo 552 511,20 euro sumą, kurios Funšalio muitinė pareikalavo 1987 m. spalio 16 d. rašte. 1990 m. birželio 26 d. Funšalio muitinė pareikalavo iš įmonės papildomos 23 419,63 euro sumos, kuri buvo nepagrįstai išskaičiuota iš pradinio įsiskolinimo. Minėta suma buvo sumokėta 1991 m. vasario 20 d. Be to, 1990 m. rugsėjo 26 d. buvo išreikalautas dar vienas papildomas PVM mokėjimas, ir galiausiai 1990 m. spalio 25 d. išreikalauta visa suma, kuri yra šios bylos dalykas ir kuri buvo atitinkamai koreguota 1990 m. lapkričio 26 d.

94. Ypač svarbu tai, kad apie pradinę iš įmonės reikalaujamą skolą buvo pranešta 1987 m. spalio 16 d. ir kad jos pataisa, padidinant skolą suma, kuri dabar yra ginčo dalykas, nebuvo atlikta iki pat 1990 m. spalio 25 d., motyvuojant tai, kaip paaiškinta atsiliepime į ieškinį[48], *Secretario de Estado de Alimentación* nurodymu atlikto patikrinimo rezultatais; patikrinimas atliktas dėl galimų neatitikčių paskirstant sumas, kurias privalėjo sumokėti Madeiros autonominio regiono cukraus atsargų turėtojai ir *Instituto do Vinho da Madeira*. Tačiau Portugalijos Respublika nenurodė tikslios datos, kada buvo baigtas patikrinimas, taip pat nepaaiškino, kada buvo pastebėti neatitikimai, paskatinę atlikti patikrinimą. Įvyko taip, kad patikrinimo rezultatai paaiškėjo tik praėjus trejiems metams po to, kai mokesčius privalėjusiai sumokėti įmonei turėjo būti nurodyta sumokėti Funšalio muitinės reikalaujamus mokesčius.

46 — 34 ir 35 punktai.

47 — 6–12 punktai.

48 — 9 ir 10 punktai.

95. Kaip paaiškėjo per posėdį, cukraus atsargų turėtojų skaičius Madeiros autonominiame regione nebuvo toks didelis, kad būtų neįmanoma ar pernelyg sudėtinga patikrinti tikruosius jų deklaruojamo cukraus pertekliaus kiekius. Bet kuriuo atveju Portugalijos Respublika neįrodė priešingai, todėl, mano manymu, trejų metų laikotarpis nuo mokesčių sumokėjimo iki Portugalijos institucijų veiksmų atliekant patikrinimą nėra pateisinamas ir dėl to rodo deramo kruopštumo trūkumą, o tai reiškia Komisijos nurodytą įsipareigojimų neįvykdymą, ir savo galutine preliminaria išvada galiu jai tik pritarti.

VI – **Bylinėjimosi išlaidos**

96. Pagal Procedūros reglamento 184 straipsnio 1 dalį ir 138 straipsnio 1 dalį Teisingumo Teismui siūlau priteisti iš Portugalijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.

VII – **Išvada**

97. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui priimti tokį sprendimą:

Pripažinti, kad nesumokėjusi Komisijai 785 078,50 euro mokesčių už neeksportuotą cukraus perteklių po Portugalijos įstojimo į Europos bendriją Portugalijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 10 straipsnį, Stojimo akto 254 straipsnį, Sprendimo 85/257 7 straipsnį, Reglamento Nr. 579/86 4, 7 ir 8 straipsnius, Reglamento Nr. 1697/79 2 straipsnį ir Reglamento Nr. 1552/89 2, 11 ir 17 straipsnius.

Priteisti iš Portugalijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.